

N:o 9.

Ank. till Riksd. kansli den 3 april 1891, kl. 11 f. m

Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 3, i anledning af väckt motion om ändring i sättet för utbetalning af den ersättning af statsmedel, som utgår till egare af vissa skattefrälsehemman.

I motion n:o 35 har herr *P. G. Petersson* i Brystorp anført:

»Genom kongl. kungörelsen den 3 februari 1888 har beviljats en ersättning från staten med trettio procent af de från skattefrälsehemman utgående skattefrälseräntor till enskilda; men på grund af 2 § i nämnda kungörelse kan detta statsbidrag icke erhållas utan genom en särskild ansökan till konungens befallningshafvande, åtföljd af qvitto att räntan blivvit till vederbörande egare betald, hvarefter statsbidraget från landträuteriet erhålles. Härigenom förorsakas så stora kostnader, att egare till mindre hemmansdelar icke få någon behållning af den tillerkända ersättningen; ty först måste de hafva biträde med ansökans uppsättande, ombud för dess inlemnande till vederbörande och pålitligt ombud för medlens uttagande och qvitterande. Genom allt detta är lätt att inse, det för en mindre hemmansegare, som af statsbidraget bekommer endast 2 à 3 kronor, skall detta åtgå till omkostnader.

Bih. till Riksd. Prot. 1891. 8 Saml. 2 Afd. 2 Band. 7 Hüft. (N:o 9.)

Hittills har nog en ansökan till konungens befallningshafvande varit nödvändig för erhållande af utredning, hvilka hemmansinnehafvare, som voro berättigade till ersättning från staten, men då numera en sådan utredning är skedd, kan väl hädanefter icke vara af behovet påkalladt att fortfara med så vidtomfattande åtgärder, som förut varit fallet, utan antages att kronofogdarne vid kronouppbörden kunde till vederbörande utbetala detta statsbidrag, lika som nu är fallet med utbetalande af augmentsräntorna; och får därför vördsamt anhålla,

att Riksdagen måtte bevilja det egare till skattefrälsehemman hädanefter blifva berättigade att, mot aflemnande af det qvitto, som på skattefrälseräntans betalande erhållits från vederbörande egare, af kronofogden vid kronouppbörden utbekomma den hittills bestämda och möjligen blifvande ersättningen från staten till ifrågavarande räntor».

Utskottet anser sig böra erinra, att, sedan Riksdagen enligt skrifvelse den 5 juli 1887 medgifvit viss ersättning (30 procent) af statsmedel till egare af skattefrälsehemman, hvilkas skattefrälseräntor icke blifvit inom stadgad tid af statsverket från vederbörande ränteegare inlösta, har Kongl. Maj:t den 3 februari 1888 utfärdat kungörelse af följande lydelse:

»§ 1. Egare af skattefrälsehemman, hvars skattefrälseränta, ehuru varande af den beskaffenhet, som afses i § 1 af nådiga förordningen den 11 september 1885 angående inlösen af skattefrälseräntor, kronotionde, som innehafves under enskild eganderätt, samt arbets- eller hofveriskylighet till skattesåld kronoegendom, icke blifvit af statsverket inlöst, må från och med 1888 af statsmedel erhålla ersättning med trettio procent af denna ränta, om den med penningar utgjorts eller, om den utgått helt och hållet eller till någon del i persedlar, af värdet å densamma efter årsmarkegångspris, med iakttagande likväl att det belopp, som ersättes, icke får öfverstiga trettio procent af värdet efter samma pris å räntan, sådan den blifvit kronan afhänd.

§ 2. För utbekommande af denna ersättning skall hemmansegaren till Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länet aflemna, jemte skriftlig anmälan, vederbörligt qvitto å den guldna räntan, tillika utvisande huru denna utgjorts.

Derest kammarkollegium redan yttrat sig om räntans egenskap af skattefrälseränta och dess kronan afhända belopp i penningar och persedlar, eger Kongl. Maj:ts befallningshafvande af under händer varande statsmedel under titel: Förskott att hos Riksdagen anmälas till ersättande,

till hemmansegaren anordna den honom tillkommande ersättning; börande i motsatt fall Kongl. Maj:ts befallningshafvande öfversända de aflemnade handlingarne till kollegium för meddelande af sådant yttrande; hvarefter, och sedan kollegii yttrande till Kongl. Maj:ts befallningshafvande ankommit, med anordning af ersättningen på nämnda sätt förfares».

Under den tid, som förflutit sedan ofvan anmärkta kungörelse utfärdades, lärer sådan utredning om räntans egenskap af skattefrälseränta m. m., som föreskrifves i kungörelsen, blifvit verkställd beträffande flertalet af de skattefrälsehemman, hvilkas ränta ej blifvit af statsverket inlöst. I de fall, då en dylik utredning redan skett, eger Kongl. Maj:ts befallningshafvande i orten kännedom om beloppet och beskaffenheten af den skattefrälseränta, som från hvart skattefrälsehemman utgår till enskild egare af räntan. Lika med motionären hyser utskottet den mening, att — till afhjelpande af den olägenhet och kostnad, som förorsakas egare af skattefrälsehemman derigenom att han, enligt nu gällande bestämmelser, i allmänhet icke torde kunna undgå att, för erhållande af beviljad ersättning af statsmedel, hänvända sig antingen personligen eller genom ombud till Kongl. Maj:ts befallningshafvande — bestämmelser torde kunna och böra meddelas, genom hvilka Kongl. Maj:ts befallningshafvande få sig ålagdt att för hvart skattefrälsehemman, rörande hvilket skattefrälseräntans belopp och beskaffenhet är känd, årligen uträkna värdet i penningar af skattefrälseräntan och meddela en dylik uträkning åt kronofogden i orten, samt denne få befogenhet att till egare af dylikt skattefrälsehemman utbetala den ersättning af statsmedel, dertill hemmansegaren är berättigad. Genom bestämmelser i nämnda syfte blefve förfaringssättet rörande ifrågasvarande ersättnings uträkning och utbetalning lika med det, som genom kongl. kungörelserna den 5 oktober 1871 och den 2 april 1886 är föreskrifvet angående grundräntor och kronotionde m. m.

Då det emellertid ej lärer tillkomma Riksdagen att besluta dylika bestämmelser, får utskottet hemställa,

att herr P. G. Peterssons förevarande motion måtte på det sätt bifallas, att kammaren för sin del beslutar, att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, att Kongl. Maj:t behagade taga under ompröfning, huru vida icke ofvanomförmälda kungörelse den 3 februari 1888 må kunna ändras så, att egare af skattefrälsehemman,

hvars skattefrälseränta blifvit till beskaffenheten utredd, men ännu ej af statsverket inlöst, må ega att jemväl af vederbörande kronofogde vid kronouppbördsstämma uppbära den hemmansegaren tillkommande ersättning af statsmedel.

Stockholm den 16 mars 1891.

På utskottets vägnar:

G. BRUZELIUS.
